

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۹

پاسفنامه مدارس قم

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۸۹/۳/۲۲	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح ابن عقیل، از باب اعمال المصدر تا التصریف

یک سؤال تشریحی اختیاری است، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود - تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره دارد

تستی:

۱. طبق نظر مصنف، در آیه شریفه «وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مِنْ اسْطِطَاعٍ إِلَيْهِ سَبِيلًا» نقش «مَنْ» چیست؟ ا ۱۰۳ (ع: ۲: ۲)
  - أ. بدل از الناس ☒
  - ب. فاعل حج ☐
  - ج. مبتدا برای خبر محذوف ☐
  - د. خبر برای مبتدا محذوف ☐
۲. در کدام مثال، حرف عطف به درستی به کار رفته است؟ د (ع: ۳: ۲) ۲۳۵ و ۲۲۸ و ۲۲۷
  - أ. اختصم زيد وعمرو ☐
  - ب. اضرب زيدا لكن عمروا ☐
  - ج. الذي يطير ويغضب زيد الذباب ☐
  - د. يا زيد لا عمرو ☒
۳. اعراب کلمه «يخرج» در جمله «إِنْ يَمِ زَيْدٌ وَيُخْرِجْ خَالِدٌ اَكْرَمَكَ» چیست؟ ب ۳۷۸ (ع: ۱: ۲)
  - أ. نصب فقط ☐
  - ب. نصب یا جزم ☒
  - ج. نصب یا رفع ☐
  - د. جزم فقط ☐
۴. کدام گزینه صحیح است؟ ب ۴۳۱ (ع: ۱: ۱)
  - أ. رجل معطير، امرأة معطيرة ☐
  - ب. رجل صبور، امرأة صبور ☒
  - ج. رجل مهذار، امرأة مهذارة ☐
  - د. رجل شكور، امرأة شكورة ☐

تشریحی:

۱. شرایط عمل اسم فاعل را با ذکر مثال بنویسید. ۶۰۵ (ع: ۳: ۲)

کفعله اسم فاعل فی العمل إن كان عن مضیّه بمعزل.
وولی استفهاماً أو حرف ندا أو نفیاً أو جاء صفة أو مسندا نحو: أضراب زید عمراً.
۲. استعمالات اسم تفضیل را به همراه بیان مطابقت و عدم مطابقت آن با موصوف بنویسید. ۱۷۶ (ع: ۱: ۲)
  ۱. مجرد از «ال» و اضافه: مفرد مذکر و به همراه من.
  ۲. «ال» دار: مطابق با موصوف.
  ۳. مضاف به معرفه ذو وجهین: إذا نوبت معنی «من».
  ۴. مضاف به نکره و دائماً مفرد مذکر.

۳. در بحث معانی «أو» تفاوت معنای ابهام با شک را با ذکر مثال تبیین کنید. ۲۳۲ (ع: ۳: ۲)

در شک، متکلم خودش علم ندارد، مانند «جاء زيد أو عمرو» که متکلم، خودش نمی‌داند کدام یک آمد؛ ولی در ابهام، متکلم، خودش علم دارد لکن می‌خواهد مخاطبش را در جهل و ابهام قرار دهد؛ مانند «جاء زيد أو عمرو» در صورتی که متکلم، خودش بداند کدام یک آمده است.

۴. اعراب تابع منادی را در مثال‌های زیر با ذکر دلیل مشخص کنید. (ع: ۳ د: ۲)

- أ. یا زیدُ صاحب عمرو: ج. نصب، چون در صورتی که تابع منادای مضموم، مضافی باشد که مدخول الف و لام نیست، نصبش واجب است.
- ب. یا رجلُ وزید: ج. ضم، چون تابعی که عطف نسق باشد، در حکم منادای مستقل است و زید اگر مستقلاً منادا بود، مضموم می‌شد.

۵. أ. اسم فعل را تعریف کنید. ب. در مثال‌های زیر، اقسام آن را از حیث ماضی، مضارع و امر مشخص کنید. (ع: ۱ د: ۲)

أ. امین: ب. أوَّه:

ج. هیهات: د. نزال:

أ. الفاظ تقوم مقام الأفعال فی الدلالة علی معناه وفی عملها.

ب. أ. امر. ب. مضارع. ج. ماضی. د. امر.

* لا يجوز الجزم عند سقوط الفاء بعد النهی إلا بشرط أن یصحّ المعنی بتقدیر دخول «إن» علی «لا» فتقول: «لا تدن من الأسد تسلّم» بجزم تسلّم ولا يجوز الجزم فی قولك «لا تدن من الأسد یا کُلک». (ع: ۲ د: ۲)

۶. با توجه به متن، علّت صحّت جزم در مثال اوّل و عدم صحّت جزم در مثال دوم را توضیح دهید.

۱. با فرض دخول «إن» بر لا معنی فاسد نمی‌شود (اگر نزدیک شیر نشوی، سالم می‌مانی)

۲. با فرض دخول «إن» بر «لا» معنی فاسد می‌شود (اگر نزدیک شیر نشوی، می‌خورد تو را)

و شرط جزم هم این است که با فرض دخول «إن» بر «لا» معنا فاسد نشود.

* يجوز أن یُحکی العمل بـ«مَن» إن لم یُقدّم علیها عاطف. (ع: ۱ و ۲ د: ۲)

۷. أ. عبارت فوق را توضیح دهید. ب. در صورت تقدّم عاطف بر «مَن» حکم چیست؟

أ. فإن سبق من عاطف لم یجز أن یحکی فی العلم الذی بعدها ما قبلها من الإعراب بل یجب رفعه علی أنّه خبر عن «من» أو مبتدأ خبره «من».

ب. حکایت نمودن اسم علم به وسیله «مَن» در صورتی که عاطفی مقدم بر آن نشده باشد، جایز است: مررتُ بزید - من زید

۸. حروف عطفی را که تابع بعد از آنها لفظی است، نام ببرید و برای یکی مثال بزنید. (ع: ۱ د: ۲)

وأُتبعَ لفظاً فحسب: بل و لا لکن کـ«لم یبدُ امرؤ لکن طلا»

* ولثلاثة وتسعة وما بینهما إن رکبا ما قدما ۴۰۸

۹. أ. تذکیر و تأنیث ۳ تا ۹ در ترکیب را بیان کنید. ب. عبارت‌های «۱۴ مرد را دیدم» و «در خانه ۱۶ زن هستند» را به عربی صحیح ترجمه کنید.

أ. برای معدود مذکر عدد مؤنث می‌آید و برای معدود مؤنث، عدد مذکر.

ب. رأیت أربعة عشر رجلاً - وفی الدار ستّ عشرة إمراً.